

№ 26-01 від 26.02.2019

Голові Пенсійного фонду України
Капінусу Є.В.

Копія: Міністру соціальної
політики України
Реві А.О.

Шановний Євгене Валерійовичу!

На офіційному сайті Пенсійного фонду України був розміщений проект постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України” (далі – Проект). Метою заявленого проекту, відповідно до пояснювальної записки, є “удосконалення порядку призначення, відновлення та здійснення пенсійних виплат внутрішньо переміщеним особам”. Проект містить норми, які врешті-решт дозволять врегулювати питання отримання соціальних виплат і пенсії особами, що відмовилися від довідки про взяття на облік ВПО. Проте Проект взмозі лише частково вирішити проблеми, з якими стикаються ВПО та інші потерпілі внаслідок конфлікту групи при отриманні ними пенсії та соціальних виплат.

Одним з найсуттєвіших недоліків проекту є те, що він **не врегульовує питання виплати пенсії мешканцям тимчасово окупованих територій**, які мають законне право на пенсійне забезпечення, як інші громадяни України, але змушені ставати на облік внутрішньо переміщених осіб, оскільки державою запропонований лише такий варіант доступу до пенсій. Це спотворює статистику ВПО, що веде Мінсоцполітики, та змушує людей отримувати довідки ВПО навіть в разі, якщо вони не покинули власні домівки на ТОТ. Це також призводить до маніпуляції фактами виплат пенсій мешканцям тимчасово окупованої території, оскільки Пенсійний Фонд не може точно сказати, яку суму виплачено ВПО, які виїхали і проживають на підконтрольній Уряду України території, а яку суму пенсій виплачено мешканцям окупованих територій. Окрім спотворення статистики, є також і інші негативні наслідки. Так, розповсюдження на пенсіонерів-мешканців ТОТ вимог щодо заборони відсутності на підконтрольній Уряду території України більше 60 днів, змушує пенсіонерів регулярно перетинати лінію зіткнення та наражатися на небезпеку. Лише за січень в чергах на КПВВ в межах Донецької та Луганської областей померло щонайменше 10 осіб, всі вони - особи літнього віку. Тому важливим є створення ефективного механізму, який дозволить особам, що залишилися проживати на окупованих територіях, отримувати належну їм пенсію без необхідності отримувати довідку про взяття на облік ВПО.

Крім того, проект **не враховує інтереси осіб, які мають реєстрацію місця проживання на тимчасово окупованих територіях України, проте не мають права на отримання довідки про взяття на облік ВПО** (наприклад, ті особи, які переїхали до початку збройної агресії) по факту перемістилися, проте ніколи не реєструвалися як внутрішньо переміщені особи. Відповідно до Постанови Правління ПФУ №22-1, поновлення виплати пенсії для таких осіб відбувається за місцем

проживання (реєстрації). І якщо особи мають реєстрацію місця проживання на ТОТ, вони не мають можливості оформити (переоформити) ці виплати.

В проекті постанови залишається **дискримінаційна норма, щодо єдиного уповноваженого банку для внутрішньо переміщених осіб, а саме ПАТ “Ощадбанк”**. Хоча ця вимога є необґрунтованою та такою, що створює штучну монополію, та обмежує доступ до ВПО до обслуговування у інших державних банках.

Проект містить **непропорційну норму щодо додаткової ідентифікації отримувачів пенсії з числі ВПО у територіальних органах ПФУ** (пункт 2 Проекту Порядку). Однак зазначена процедура ідентифікації є не тільки незрозумілою, а й дискримінаційною, оскільки для всіх інших пенсіонерів України така процедура не передбачена. Окрім цього, запровадження подібної додаткової процедури спричинить подвійну фізичну ідентифікацію ВПО, адже вже існує і діє необхідність проходити регулярну процедуру ідентифікації в ПАТ “Ощадбанк”. Варто також зазначити, що дана норма може спричинити навантаження на територіальні відділення Пенсійного фонду України. До того ж, у відділеннях ПФУ немає належного технічного обладнання (наприклад, для забезпечення фотофіксації проходження ідентифікації) для виконання цього завдання та бюджетної підтримки на його реалізацію.

Проект пропонує запровадити **непрозору (точніше - таку, що суперечить Закону) процедуру відновлення виплати пенсії після отримання інформації про те, що особа повернулася до покинутого місця проживання** (пп. 4 пункту 1 Проекту). Проте саме таке припинення виплати пенсії через відсутність пенсіонера за місцем його проживання на підконтрольній Уряду України території. На початку лютого Верховний Суд у справі № 263/7763/17 вчергове зазначив, що стаття 49 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», якою передбачені підстави припинення та поновлення виплати пенсії, має пріоритет перед нормами Постанов Кабінету Міністрів України. У частині 1 цієї статті визначено, що виплата пенсії за рішенням територіальних органів Пенсійного фонду або за рішенням суду припиняється: 1) якщо пенсія призначена на підставі документів, що містять недостовірні відомості; 2) на весь час проживання пенсіонера за кордоном, якщо інше не передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України; 3) у разі смерті пенсіонера; 4) у разі неотримання призначеної пенсії протягом 6 місяців підряд; 5) в інших випадках, передбачених законом. Це означає, що жодний підзаконний нормативно-правовий акт, яким є і Постанова КМУ, не може запроваджувати підстави чи умови для припинення виплати пенсії. Крім того, слід зазначити, що умови для скасування дії довідки внутрішньо переміщеної особи не можуть застосовуватись для обмеження права на пенсію громадян України, оскільки це не передбачено діючим законодавством.

Також варто зазначити, що чергова відсилка до окремого порядку виплати заборгованості (нібито визначеного Кабінетом Міністрів України), за умови відсутності такого порядку вже протягом майже року, створює штучні складнощі для реалізації пенсіонерами свого права на соціальний захист і реалізації майнових прав на отримання ними пенсії.

Проектом **створюється цілий ряд правових колізій**. Так, передбачене пп.1 пункту 2 Проекту виключення слів “*виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання)*” з пункту 1 Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 р. №365, блокує будь-які соціальні виплати внутрішньо переміщеним особам, оскільки за відсутності слова «виплати» позбавляє сенсу все положення. Разом з тим варто зазначити, що залишається колізія між окремими нормами даного порядку, а саме - скасування тієї частини, що передбачає проведення перевірок місця проживання пенсіонерів-ВПО, та збереження вимоги щодо складання акту обстеження житлово-побутових умов при призначенні (відновленні) адресної допомоги та усіх соціальних виплат.

Також, виключення абзацу другого пункту 6 Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 8

червня 2016 р. № 365, (що передбачено пп.3 пункту 2 проекту) без включення цього положення до іншого нормативного документу, що регулює пенсійні виплати, спричинить значні складнощі при передачі пенсійних справ з одного органу ПФУ до іншого.

Таким чином, на нашу думку, проект Постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України” не вирішить системних проблем надання соціальних виплат і пенсії ВПО, мешканцям окупованих територій, а лише поглибить існуючу складну ситуацію. Одночасно ми хотіли б звернути увагу на те, що громадськими організаціями вже були запропоновані можливі варіанти вирішення вищезазначених проблем - відповідні листи з пропозиціями щодо змін існуючої системи надання пенсії та соціальних виплат були надіслані в Уряд і профільні міністерства ще у жовтні 2018 року (копія листа додається).

Тому ми звертаємося до Вас, шановний Євгене Валерійовичу, із проханням сприяти у вирішенні проблем, що виникають у ВПО та мешканців ТОТ при отриманні пенсії та соціальних виплат. Одночасно ми наполягаємо, що проект Постанови “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України”, який підготовлено Пенсійним Фондом України і який позиціонується як вирішення нагальних питань недосконалості системи надання соціальних виплат і забезпечення виплат пенсії внутрішньо переміщеним особам, не є таким, що дійсно зможе змінити ситуацію на краще через те, що не враховує інтереси пенсіонерів-мешканців ТОТ та намагається закріпити практики, які є дискримінаційними та такими, що порушують Закон. Разом із тим, ми хочемо ще раз наголосити на нашій готовності до співпраці Пенсійним Фондом України для врегулювання вищезазначених проблемних питань.

З метою обговорення та узгодження вищезазначених позицій, просимо Вас сприяти у організації і проведенні засідання Робочої групи з питань формування державної політики щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення, постраждалих від збройного конфлікту, з представниками Міністерства соціальної політики України, Пенсійного фонду України та громадськими організаціями в найближчий час.

З повагою,

БФ «Право на Захист»

БФ «Восток-СОС»

ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ»

ГО «Донбас СОС»

ГО «Крим СОС»

ГО «Центр інформації про права людини»

Програма «Радник з питань внутрішньо переміщених осіб»